

Nr 515

Av herr **Lorentzon m. fl.**, om en tryggare arbetsanställning för äldre och handikappade.

Frågan om att finna sysselsättning för den äldre och s. k. svårplacerade arbetskraften har under senare år blivit allt aktuellare. Där företagsnedläggelser ägt rum är det främst den äldre arbetskraften som haft svårigheter att finna annan sysselsättning. Vid driftinskränkningar har oftast äldre och handikappade främst drabbats. De äldres möjligheter att bege sig till andra delar av landet har av förklarliga skäl varit betydligt mindre.

I sammanhanget förtjänar särskilt uppmärksammas att inom arbetslivet tydliga diskriminerande inslag framträtt. Gränsen för vad arbetsgivarna betraktar som äldre arbetskraft förskjutes ständigt nedåt. I ett tidningsuttalande förklarar en LO-ombudsman att inom textilindustrin börjar det bli besvärligt redan för 40-åringarna. Tidningen Aftonbladet (22 nov. 1967) återger i faksimil en skrivelse som SCA-företaget Wifstavarf-Östrands industrier tillställt ett hundratal äldre arbetare med innebörd: ta avgångsvederlag och sluta nu — eller stanna ett tag till och bli avskedad senare utan vederlag. I AFA-bestämmelserna heter det emellertid att förutsättningen för att bidrag skall utgå är att »arbetstagaren skall av arbetsgivaren ha uppsagts på grund av driftmässig förändring och av denna anledning skilts från sin anställning hos företaget utan eget förvållande eller egen vilja». Uppmaningen till de tillskrivna att ansöka om avgångsvederlag synes sålunda t. o. m. strida mot ifrågavarande bestämmelser.

I AMS-tidskriften »Arbetsmarknaden» nr 1 1968 berör LO-ordföranden, herr Arne Geijer, under rubriken »Trygghet för de äldre» denna problematik och åberopar AMS egen enkätundersökning under hösten 1966, vilken visade att många företag i sin anställningspolitik inte tolererade några som helst handikapp hos de arbetssökande.

»En sådan anställningspolitik är i längden orimlig och måste om inte en ändring sker tvinga samhället till mera rigorösa åtgärder», skriver LO-ordföranden. AMS-chefen, generaldirektör Bertil Olsson, ställde vid sydsvenska TCO-stämman hösten 1967 frågan huruvida en lagstiftning är nödvändig för att ge äldre och handikappade en tryggare anställning. Ett uppmärksammat TV-program i november 1967 belyste ett fall, skildrat av en epileptisk kvinna, som på grund av sitt handikapp fick gå från anställning till anställning.

Såväl AMS-chefen, generaldirektör Bertil Olsson, som LO-ordföranden Arne Geijer är emellertid benägen att söka finna en lösning av dessa problem på över-

enskommelsens och samarbetets väg. LO-ordföranden avslutar sålunda den åberopade artikeln med:

Diskrimineringen av äldre arbetskraft grundar sig i många fall på fördomar eller okunnighet om hur arbetslivet kan anpassas till de äldre arbetandes behov. En studie av befolkningssammansättningen och den långsiktiga tillgången på arbetskraft måste övertyga oss alla om nödvändigheten att tänka om i dessa frågor. Ju förr vi kan göra detta desto lindrigare kommer den nödvändiga anpassningen att bli. Jag betonar den nödvändiga anpassningen därför att den *måste* ske. Vi är angelägna om att den skall kunna ske i traditionella former av samarbete och är beredda att aktivt medverka i detta.

Den diskriminering av äldre arbetskraft och handikappade, som sålunda konstateras vara ett faktum, är ingenting nytt för dagen. Det är heller inte en företeelse som visar avtagande tendenser. Tvärtom växer problemet i ökad takt. Det finns sålunda ringa underlag för förutsättningen, att exempelvis en uttalad utfästelse från Arbetsgivareföreningens ledning om att motverka en diskriminering av äldre arbetskraft och handikappade kommer att bli åtföljd i det praktiska arbetslivet. Starka skäl föreligger i ett sådant läge att verkligen förbereda instiftandet av ett lagfäst skydd för anställningen åt dessa kategorier. Frågan bör därför bli föremål för utredning, som jämväl bör pröva vilka övervakande läns- eller lokala organ som kan fylla uppgiften som prövningsinstans i dylika ärenden.

Av väsentlig betydelse är emellertid att verksamma åtgärder vidtas i syfte att skapa flera arbetstillfällen för de äldre och handikappade. Anordningen med s. k. halvskyddad sysselsättning kan bli ett av medlen. För år 1966 fanns emellertid endast ca 150 sådana halvskyddade platser. Arbetsmarknadsstyrelsen säger sig för innevarande budgetår eftersträva att nå målet 5 000 sådana platser. Till förslagen från KSA-utredningen ges anledning att återkomma i ett senare sammanhang. Den anmärkningen kan dock göras att även om förslagen i utredningen har ett från flera synpunkter lovvärt syfte finns anledning att uppmärksamma tendensen hos företagen att övervältra på samhället ansvaret att garantera utkomsten för den s. k. svärplacerade arbetskraften. Den i denna motion aktualiserade frågan om ett lagfäst skydd som kan ge de äldre och handikappade en tryggare arbetsanställning kan — därest ett sådant lagfäst skydd kommer till stånd — komma att i betydande grad motverka företagens avskedanden och permittering av äldre och handikappade.

Med hänvisning till det anförda föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en utredning av frågan om att genom ett lagfäst skydd ge de äldre och handikappade en tryggare arbetsanställning.

Stockholm den 25 januari 1968

Gustav Lorentzon (vpk)

Eivor Marklund (vpk)

Axel Jansson (vpk)